

minister Hanke Bruins Slot van BZK bij aanbieding Staat van de Uitvoering op 18 januari.

De aanbieding van deze allereerste Staat van de Uitvoering is een belangrijk moment. De uitvoering van overheidsbeleid is cruciaal. Dat is waar de overheid het dichtst bij de Nederlanders komt.

Maar een aanzienlijke groep Nederlanders twijfelt of de overheid de vele opgaven die op haar afkomen wel aan kan. Dit heeft grote gevolgen voor het vertrouwen van mensen in de overheid en de democratische rechtsstaat.

Ik zie het, samen met de andere leden van het kabinet, als een centrale opgave om de verbinding met de samenleving te herstellen. Om een betrouwbare overheid te zijn, die waarmaakt wat ze belooft. Om een overheid te zijn die dienstbaar, dichtbij en responsief is. Een overheid die luistert naar mensen en zich in hen verplaatst. Die hen niet beschouwt als klant of kostenpost, maar handelt op basis van publieke waarden.

Wetgeving en beleid kunnen nog zo goed bedoeld zijn, ze zijn weinig waard als ze niet uitvoerbaar blijken.

Daarom is het goed dat deze Staat van de Uitvoering er nu is. De Staat is er gekomen op verzoek van de Tweede Kamer na het verschijnen van het rapport *Klem tussen balie en beleid* van de Tijdelijke commissie Uitvoeringsorganisaties, in 2021.

In de Staat van de Uitvoering rapporteren uitvoeringsorganisaties zelf over de knelpunten die zij ervaren. Zonder de uitvoeringsorganisaties komt ons land tot stilstand. Zij innen onze belastingen, helpen ondernemers, vangen asielzoekers op en zorgen voor onze wegen en rivieren.

We wilden weten wat er goed gaat, wat er beter kan en in hoeverre de uitvoeringsorganisaties van de Rijksoverheid klaar zijn voor de toekomst.

We zien dat er gelukkig veel goed gaat in de publieke dienstverlening. Driekwart van de Nederlanders is tevreden over het proces en de inhoud van de dienstverlening. Bij die dienstverlening horen indrukwekkende aantallen. Zo gaf de RDW in 2021 4,5 miljoen kentekencards af, verwelkomde de Kamer van Koophandel 327.000 nieuwe inschrijvingen en verwerkte de Belastingdienst 9,5 miljoen aangiften inkomstenbelasting.

Soms moet de dienstverlening worden geïmproviseerd, zoals bij de NOW-regeling. Die werd tijdens de coronacrisis in korte tijd opgezet om een stortvloed aan faillissementen en ontslagen te voorkomen. Dat gebeurde in een gelijkwaardige samenwerking tussen beleid (SZW) en uitvoering (UWV). Deze pragmatische aanpak pakte goed uit.

Maar soms gaat het niet goed. Een belangrijk knelpunt bij publieke dienstverlening is de complexiteit. Door de jaren heen is het allemaal complexer geworden: wet- en regelgeving, de processen, de stapeling van beleid, de manier waarop de overheid is georganiseerd en niet te vergeten de - vaak verouderde en niet op elkaar afgestemde - IT-systemen. Ook wordt het werk in de uitvoering steeds arbeidsintensiever, terwijl de krapte op de arbeidsmarkt toeneemt. Dit alles komt de wendbaarheid en responsiviteit, en daarmee de dienstverlening aan de samenleving, niet ten goede.

Mensen die afhankelijk zijn van de overheid lopen steeds vaker vast en krijgen niet de hulp die zij nodig hebben, zo laat de Staat van de Uitvoering zien. Veel wetgeving legt een administratieve last bij mensen die het minst in staat zijn om daar mee om te gaan. Het kabinet onderschrijft deze analyse. Dit vraagt om gezamenlijke actie van politiek, beleid en uitvoering. Daarvoor doet de Staat van de Uitvoering belangrijke aanbevelingen zoals reductie van complexiteit, een betere uitwisseling van gegevens tussen publieke dienstverleners en het vanaf de start betrekken van uitvoeringorganisaties bij de vorming van beleid.

Als kabinet hebben we een aantal belangrijke maatregelen genomen om de uitvoering van het overheidsbeleid te verbeteren, onder meer op het gebied van wet en regelgeving. Wet en regelgeving moeten mensen niet schaden, maar horen dienstbaar te zijn aan de samenleving.

Dan denk ik onder meer aan:

1. De aanpassingen in de Algemene wet bestuursrecht die in voorbereiding zijn en die de mens meer centraal stellen;
2. het opsporen van hardvochtigheden in wet- en regelgeving;
3. het wetsvoorstel aanpak meervoudige problematiek sociaal domein (Wams);
4. En de uitvoeringstoets op amendementen.

Daarnaast boeken we als Rijksoverheid stap voor stap vooruitgang met het programma Werk aan Uitvoering. Dat doen we in nauwe samenwerking met het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en de minister voor Armoedebeleid, Participatiebeleid en Pensioenen, mevrouw (Carola) Schouten. Hierbij proberen we de opgave leidend te maken en niet de organisatie. Want de belangrijkste bron van complexiteit is de verkokering van de Rijksoverheid. In een verkokerde dienst is samenwerking over de grenzen van de organisatie niet vanzelfsprekend, wat doorwerkt in de sturing van uitvoeringsorganisaties.

Maar er is meer nodig. Deze Staat van de Uitvoering biedt een goede basis voor een breed gesprek om tot fundamentele oplossingen en aanpassingen te komen in het systeem van beleid maken, en uitvoeren

Hierbij moeten we zoveel mogelijk partijen betrekken. Dan denk ik aan mensen uit de uitvoering en toezicht, maar ook beleidsmakers, mensen uit het decentraal bestuur, semipublieke instellingen, de Hoge Colleges van Staat en niet in de laatste plaats alle inwoners van ons land.

Ik vraag de voorzitter van de Tweede Kamer, mevrouw (Vera) Bergkamp, om de bevinden en aanbevelingen uit de Staat van de Uitvoering ter harte te nemen. Als kabinet gaan we graag met u en uw Kamer het gesprek aan.

Ten slotte. Het terugbrengen van de complexiteit van onze organisaties en onze dienstverlening is niet eenvoudig. Dat vergt geduld, een open geest en de durf om te zoeken naar onconventionele oplossingen. Daarbij is de Staat van de Uitvoering nu al een onmisbaar instrument. Ik wil de leden van de stuurgroep en voorzitter de heer (Abdeluheb) Choho bedanken voor hun inzet en vele werk. Laten we samen werken aan een betere publieke dienstverlening, die klaar is voor de toekomst. Voor het welzijn van alle Nederlanders. Dank u wel.